

Ornithofaunistikai adatok Magyarországból.

Irta : DR. VASVÁRI MIKLÓS.

A rövidcsőrű lúd a magyar orniszban. Az *Anser fabalis brachyrhynchus* BAILL. előfordulása Magyarországon mindeddig nem volt bebizonyítva. BARTHOS GYULA Nagykanizsa mellett 1940. I. 20-án lőtte azt a példányt, amelyet *gegelud*nak véelve küldött be a M. kir. Madártani Intézetbe. A madár ♀ juv. Méretei : hossza 705, szárnya 415, farka 143; lába 72, csőre 44 mm., súlya 2420 gr. (Ovariuma : 24 × 6 mm, foll. max. , 2 mm.) Tehát nagysága mint a nagy liliké (*Anser albifrons* SCOP.), csőre is közepes nagy lilikcsőr-nagyságú. A csörgyűrű és láb színe, amint ezt friss állapotban megállapítottam, rózsaszínű volt.

Minthogy ennek az alaknak költőterülete tőlünk északnyugatra esik, szokatlan jelenség faunánkban, ámde tekintetbe veendő, hogy hazájából, ha ritkán is, de elkerült már más délkeleti országokba, így Német- és Olaszországba is. Ha a Ferenc József-földön is fészkelne (v. ö. : DEMENTIEV G. : „Alauda“, 1936, p. 169—193), amit nem tartanak lehetetlennek, úgy még megokoltabb lenne nálunk való előfordulása. Bizonyító példány eddig nem lévén, ki kellett hagynunk a Magyarország Madarainak legújabb Névjegyzékéből (Aquila, 1935/38.), viszont az itt ismertetett példány alapján a jelen kötetben közölt Pótlásokba ezen példány alapján be kellett iktatni a magyar ornithofauna tagjai közé.

Az indiai lúd újabb előfordulásai. Az *Anser indicus* LATH. az Aquilában (1931/34. p. 296, 297) közölt első előfordulása óta még kétszer megkerült nálunk. A második példányt Felsőszentivánon (Fejér m.) a halastavon ejtette el STETTNER JÓZSEF 1935. aug. 3-án, amelyet kitömve NAGY LÁSZLÓ szíves volt vizsgálatra megküldeni. A harmadikat Állampusztán (Pest m.) 1937. V. 1-én ecsedi CSAPÓ FERENC lőtte, aki húsbán küldte be a Madártani Intézetbe, ahol a példány preparálva van. A madár ♂, a következő méretekkel : hossza 750, szárnya 469, farka 165, lába 74, csőre 47 mm, súlya 2650 gr. (Érdekes, hogy a sárga csőr már a harmadik napon feltűnően pirosas volt.) Ezeken kívül NAGY LÁSZLÓ két példányt figyelt meg Sárszentágotán 1939. augusztusában.

Figyelemreméltó, hogy az eddigi előfordulási esetek többsége nyár végére esik. SCHAEFER E. szerint ugyanis augusztus hóban már röpké-

pesek a megvedett példányok. Különben még nem sikerült kielégítő magyarázatot találni az indiai lúd hazai szereplésére nézve. Hogy állatkerti szökevények lennének, erre nézve bizonyítékot szerezni, tudakozódás dacára, nem tudtam. DR. LORENZ K. professzortól értesülve, hogy BENGTT BERG délsvédországi birtokán szabadban tenyészik az indiai lúd, tőle is kérdezősködtünk és megtudtuk, hogy az ő példányai mind gyűrűzöttek és így a hazánkban elejtett madarak nem onnan valók. Mindenesetre sürgősen szükséges lenne, hogy minden szabadonjáró állatkerti és egyéb „félíg“ fogvatartott madarat jelzőgyűrűvel lássanak el, hogy az európai faunisztikát mentesíthessük az efféle bizonytalanságoktól.

Üstökös réce nyári előfordulása. A varáslói halastavaknál (Somogy m.) járva 1941. VI. 10-én a *Netta rufina* PALL. kiszínezett nyári ruhás gácsérját láttam egy *Anas strepera* L. ♂ társaságában. Egyszer felrepültek a vízről, majd újra leszálltak. A tavakon természetesen már javában a költési idő járta, *Nyroca nyroca* és *Anas querquedula*-családokat lehetett észlelni, részben nagyocska fiókákkal.

A nálunk több mint 100 évre visszamenőleg észlelt 21 előfordulást (v. ö. SCHENK J. : „Uj magyar Brehm“, Madarak, III. 1929. p. 231.) számbavéve látható, hogy minden évszakban előkerült már, sőt nyáron is kétszer. A legtöbb előfordulás a Dunántúltra esik, a mostanival együtt összesen 11 (a Fertőn 8-szor, a Velencei tavon 2-szer), a Kis-Alföldön 2-szer, a Felvidéken 1-szer, a Nagy-Alföldön 5-ször és Erdélyben 4-szer fordult elő. Mint látható, a Dunántúlról több előfordulás ismeretes, mint a Nagy-Alföldről és Erdélyből együttevve, amit valószínűleg részben délnyugati irányú vonulással, illetve a Bodeni-tavon való állandó költéssel hozhatnánk kapcsolatba.

Tavi cankó adatok. Kiskőrös és Soltvadkert közt, a Nagy Büdös-tó partján 1935. VII. 27-én láttam a *Tringa stagnatilis* BECHST. 7 példányát (ugyanakkor CSERBA LÁSZLÓ útitársam 11 db-ot látott volna). A madarak a parttól kb. 1—2 m-el beljebb jártak a vízben, mint az ugyanott levő *Tringa t. totanus* L. és *Philomachus pugnax* L., a hosszú láb, illetve a térden felül is csupasz rész hosszának jelentőségét kitüntetve. Felrepüléskor részben hangot is adtak. Másnap ismét láttunk 5—6 példányt. Püspökladánytól északra a Hortobágy alsó végében 1940. V. 26.-án költésre alkalmas területen találtam két ponton is 1—1 db-ot, egyikök „kudió“ dürgési szólamát hallatva keringett fölöttem. A következő napon ismét láttam 3 db-ot (2+1), de más helyen, mint az előzőket; közülük a „kettős“ példány „pár“-ként együtt repült körözve és kiabálva, míg a harmadik időnként csatlakozott hozzájuk. Az itt észlelték alapján költésüket gyanítom (v. ö. : UDVARDY MIKLÓS : „A Hortobágy madárvilága“, Tisia, V. 1941., p. 151.). Állampusztán (Mikla-pta) 1940. VI. 30-án

láttam 2 db-ot, amint csüdhajlason felül érő vízben láboltak sűrűn szedegetve, úgy látszott, inkább a felszínről vagy ahhoz közeli színről. Pusztaszakállason (Törökszentmiklós és Fegyvernek közt) 1941. V. 19-én **LELOVICH GYÖRGY** barátommal láttunk egy (esetleg két) példányt. A Nagy-Alföldről régebbiről ismert előfordulási adatok csaknem mind a Duna—Tisza közéről valók, épen ezért különösen érdekesek a fenti Tiszántúli előfordulások.

Az utóbbi években bő előfordulási adatok birtokába jutottunk három egymástól távolieső vidékről, ezek: Sárszentágota (**BOROS PÁL**, **NAGY LÁSZLÓ**), a szegedi Fehértó (**DR. BERETZK PÉTER**) és Fehértemplom (**LITTAHORSZKY ANTAL**). Leginkább áprilisban és május elején, továbbá augusztusban került megfigyelésre.

Az ivarok nagyságbeli adatainak ismerete érdekében álljon itt 11 példány mérete (valamennyi húsban mérve):

				Hossza	Szárny	Fark	Láb	Csőr	Súly
1.	♂ Szeged-Fehértó	1938.	IV. 24. (DR. PÁTKAI I.)	243	135	89	51	40	64 gr.
2.	♂ Fehértemplom	1938.	IV. 24. (LITTAHORSZKY A.)	253	135	60	57	42	68 gr.
3.	♂ „	1939.	IV. 19. „	255	137	59	65	40	67 gr.
4.	♂ Szeged-Fehértó	1939.	VIII. 15. (DR. BERETZK P.)	255	134	63	53	40	73 gr.
5.	♀ Fehértemplom	1938.	IV. 19. (LITTAHORSZKY A.)	255	135	60	55	51	63 gr.
6.	♀ Szeged-Fehértó	1938.	IV. 24. (DR. PÁTKAI I.)	261	139	58	52	42	85 gr.
7.	♀ „	1938.	V. 1. (DR. BERETZK P.)	255	139	60	49	41	75 gr.
8.	♀ Fehértemplom	1939.	IV. 23. (LITTAHORSZKY A.)	254	134	60	55.5	42	70 gr.
9.	♀ Sárszentágota	1939	IV. 30. (BOROS P.)	255	142	62	52	37	80 gr.
10.	sex. ? Fehértemplom								
		1039.	IV. 23. (LITTAHORSZKY A.)	258	135	65	55.5	42	52 gr.
11.	juv. (sex. ?) Szeged-Fehértó								
		1939.	VIII. 6. (DR. BERETZK P.)	254	138	58	50	41	72 gr.

Mint kitűnik a ♀♀ inkább nagyobbak, ami részben a szárny részben a csőrméretben nyer kifejezést. A súlyadatok ilyen irányban való használhatóságát lerontja a különböző fokú zsirosság. **TSEN-HWANG SHAW** (The Birds of Hopei Province Zool. Sin. Ser. B. XV, F. I, Peiping, 1936, p. 401.) szerint 30 ♂♂ szárnya 135 (130—143), csőre 39 (35—43) mm, súlya 77 (58—102.) gr, 30 ♀♀ szárnya 138 (132—144), csőr 39 (36—41), súlya 78 (55—120) gr., tehát részben szintén a tojók nagyobb volta mellett bizonyít (a szélsőséges súlyadatok szerint, úgy látszik, hogy a **SHAW**-féle kínai példányoknál még ingadozóbb hízékony-ság nyilvánul meg). A Tringa-fajok ivarok szerinti nagyságára nézve elég hiányosak ismereteink és tekintettel e kérdésre a „Limicolae“ csoport szempontjából való általános fontosságára, nagyon szükséges a továbbiakban is ügyelni rá.

A laposcsőrű víztaposó Erdélyben. A *Phalaropus f. fulicarius* L. hazánkban eddig csak a Királyhágón innen került meg az irodalom szerint és pedig a Kis-Alföldön (Gutor), a Dunántúl (Sárszentágota és Mohács) és a Nagy-Alföldön (Szeged-Fehértó). Még 1930. júl. 7-én lövetett egy példány Kolozsvár mellett a „Renner-tó“-nál, amelyet mint ismeretlen madarat kitömvve a közelmúltban kaptunk meg FÜLÖP HERMAN kolozsvári preparátortól, aki azt Intézetünknek ajándékozta. A példány tulajdonképpen időbeli sorrendben a második hazánkból, mert egy évvel előzte meg a Mohácson 1931. okt. 15-én elejtett példányt. Ivarjelzés az etikettcédulán nem volt, de a kisebb méretek után biztosan ♂, szárnya 125, csőre 23 mm. A M. kir. Madártani Intézet más két példányának méretei: 1. Gutor ♀, 1904. júl. 23., szárny 137, csőr 24 mm és 2. „♀“ Mohács, 1931. okt. 15. szárny 133, csőr 24 mm. A kolozsvári példány részben már a szürke őszi (téli) ruhában van, a vöröses nászruha tollai a nyakon, mellen, hason és alsó farkfedőkön részben még megvannak; a gutori jórészt nászruhás, de felül-alul a téli ruha is kezd megjelenni, míg a mohácsi téliruhás példány.

Kotlófoltos kacagócsér. DR. BERETZK PÉTER a szegedi Fehér-tóról 1941. VI. 29-én a *Gelochelidon n. nilotica* GM. ♀ példányát küldte be intézetünkbe, amelynek hasán kotlófoltot, az oviductus-t pedig feltűnően duzzadtnak találtam. Valószínűleg már előzőleg letojt. Hazai költéséről 1907. óta nincs hír. Fészkelési idejére nézve említtem meg, hogy Kisásziában az Abuliond-tónál (Brussa-vilajet) 1936. VIII. 19-én e faj és a *Sterna h. hirundo* L. repülős fiatalokat etetett még.

A vörösfarkú egerészölyv újabb előfordulása. A *Buteo buteo vulpinus* GLOG. szereplése a magyar orniszban nagyon zavaros még. Főoka ennek az a nagy bizonytalanság, amely az egyes nálunk számbajöhető ölyv-alakok körül uralkodott. Ismereteink mai állása szerint az eddig irodalmunkban *Buteo menetriesi* BOGD., illetve *B. b. anceps* BREHM., továbbá a *B. b. zimmermannae* EHMCKE néven említett példányok — valószínűleg mind — a *B. b. vulpinus* GLOG. nevű alakhoz tartoznak. Ez utóbbinak költőterülete (Kelet-Svédország, Finnország, Balti államok, Lengyelország, Románia, Bulgária, kelet felé a Jeniszei, Altái és Turkesztánig, v. ö.: HARTERT—STEINBACHER: Vög. pal. Fauna, Ergänzungsband, 1938.) szinte félkör alakban veszi körül hazánkat (épen ÉK. és K. felé!) és ezért feltűnő, hogy oly ritkán kerül elő nálunk. De ugyanez áll a költési területtel szomszédos Kelet-Poroszországra nézve is, amint ez kitűnik TISCHLER művéből (Die Vögel Ostpreussens und seinev Nachbargebiete 1., Königsberg u. Berlin, 1941, p. 633—635.), amely szerint összesen „csak“ 23 példány ismeretes és ebből 13 a keleti részre esik, amit TISCHLER azzal magyaráz, hogy ennek az alaknak vonulási útja inkább D. és DK. felé irányul. Tekintetbe véve régebbi előfordulásait,

hazánkban az Erdélyi részre több esik, mint egyebütt, így a közvetlenül határos román és bulgár fészkelőterületről való szórványos beszüremkedésre gondolhatunk. Felismerhetőségét nehezíti az a körülmény is, hogy a *Buteo b. buteo* L. határterületén átmeneti példányok is vannak.

Legújabban F e g y v e r n e k vidékén Pusztá-Szakállason (Szolnok m.) LELOVICH GYÖRGY lőtt egy ♂ példányt, amely tipikus *B. b. vulpinus* GLOG., amit már feltűnően kicsiny termete is elárul. Méretei : 470, 341, 196, 69, 19 mm, súlya 677 gr. Farktollazatának színezetében a vörös szín elég csekély terjedelmű, feltűnő a töfelőli részen a széles fehér szalag.

Ornithofaunistische Daten aus Ungarn.

Von DR. NIKOLAUS VASVÁRI.

Anser fabalis brachyrhynchus BAILL. Das Vorkommen der Rotfuss- oder Kurzschnäbligen Gans in Ungarn war bisher noch nicht bewiesen. JULIUS BARTHOS schoss neben Nagykanizsa am 20. Jänner 1940 ein Exemplar, welches er für eine Suschkingans haltend dem Kön. Ung. Orn. Institut einsandte. Der Vogel ist ein Weibchen; Maße: Länge 705, Flügel 415; Schwanz 143, Fuss 72, Schnabel 44 mm, Gewicht 2420 gr. (Das Ovarium: 24×6 mm, foll. max. 2 mm.) Die Grösse entspricht also der Blässgans (*Anser albifrons* SCOP.) der Schnabel entspricht ebenfalls einem mittelgrossen Blässgans-Schnabel. Die Farbe der Schnabelwachshaut und des Fusses war, wie ich dies im frischen Zustande konstatierte, rosafarbig.

Da das Brutgebiet dieser Form im Nordwesten von uns liegt, ist diese eine ungewohnte Erscheinung in unserer Fauna, doch muss man in Erwägung ziehen, dass sie aus ihrer Heimat, wenn auch selten, doch schon in andere südöstliche Länder geriet, so auch nach Deutschland und Italien. Falls sie am Franz-Joseph Lande nistete, (vergl.: DEMENTIEV G. „Alauda“, 1936, p. 169—193) was einige nicht für unmöglich halten, so wäre ihr Vorkommen bei uns noch mehr plausibel. Da bisher kein Beweisstück vorhanden war, mussten wir sie aus der neusten Nomenklatur (Aquila 1935/38) weglassen, doch nahmen wir sie auf Grund des hier besprochenen Exemplars in den im vorliegenden Bande veröffentlichten Nachtrag auf.

Das neuere Vorkommen von Anser indicus LATH. Seit dem ersten im 1931/34-er Aquila-Bande veröffentlichten Vorkommen der Indischen Gans wurde sie noch zweimal bei uns erlegt. Das zweite Exemplar erlegte in Felsőszentiván (Komitat Fejér) JOSEPH STETTNER auf

dem Fischteiche, am 3. August 1935, welche uns LADISLAUS NAGY in liebenswürdiger Weise im ausgestopftem Zustande zur Untersuchung einsandte. Das dritte Exemplar schoss FRANZ v. CSAPÓ in Állampuszta (Kom. Pest) am 1. Mai 1937, der es im Fleische dem Orn. Institut einsandte, wo es präpariert wurde. Der Vogel ist ein Männchen mit folgenden Körpermassen: Länge 750, Flügel 469, Schwanz 165, Fuss 74, Schnabel 47 mm, Gewicht 2650 gr. (Interessant ist es, dass der gelbe Schnabel schon am dritten Tage auffallend rötlich war). Ausser diesem Exemplare beobachtete LADISLAUS NAGY noch zwei Exemplare in Sárszentágota im August 1939.

Es ist bemerkenswert, dass die Mehrzahl der bisherigen Vorkommnisse auf das Sommerende fällt. Nach E. SCHAEFER sind nämlich die im August vermauserten Exemplare bereits flugfähig. Übrigens gelang es noch nicht eine befriedigende Erklärung zu finden für das auffallend häufige Vorkommen der indischen Gans in Ungarn. Dass diese etwa Flüchtlinge aus zoologischen Gärten wären, darauf konnte ich trotz Nachfragen keinen Beweis finden. Als ich von Professor DR. K. LORENZ erfuhr, dass BENGT BERG auf seinem südschwedischen Besitztum freilebende indische Gänse besitzt, fragten wir auch bei ihm nach und erfuhren, dass seine Exemplare alle beringt seien, so dass die bei uns erlegten Vögel nicht von dort stammen können. Jedenfalls wäre es dringend notwendig, alle freigehende Tiergarten-Exemplare und andere „halbwilde“ in Gefangenschaft gehaltene Vögel mit Ringen zu versehen zur Befreiung der europäischen Faunistik von solchen Unsicherheiten.

Das Vorkommen von *Netta rufina* PALL. Ich sah bei den varászlóer Fischteichen (Kom. Somogy) am 10. Juni 1941 einen ausgefärbten Erpel der Kolbenente im Sommerkleide mit einem *Anas strepera* L. im Sommer ♂ zusammen. Auf den Teichen war damals die Brutzeit in vollem Gange, man sah *Nyroca nyroca* und *Anas querquedula* Familien, teilweise mit ziemlich grossen Jungvögeln.

Die bei uns auf mehr als 100 Jahren zurückgehend beobachteten 21 Vorkommnisse (vergl.: J. SCHENK: Der neue ungarische Brehm, Vögel Bd. III, 1929, 231) in Erwägung ziehend ist es ersichtlich, dass sie bei uns in jeder Jahreszeit vorzukommen pflegt, im Sommer sogar auch zweimal. Das Vorkommen fällt zumeist auf die Gebiete jenseits der Donau, mit dem jetzigen zusammen in 11 Fällen (am Neusiedlersee 8-mal, am Velenceer-See 2-mal), im Kleinen ungarischen Tieflande 2-mal, in Oberungarn 1-mal, in dem Grossen ungarischen Tieflande 5-mal, in Siebenbürgen 4-mal. Wie ersichtlich, sind von den Gebieten jenseits der Donau mehrere Vorkommen bekannt als vom Grossen Tieflande und Siebenbürgen zusammen, was wir wahrscheinlich mit dem teilweise in südwestlicher Richtung sich vollziehendem

Zuge, respektive mit ihrem beständigen Brüten am Boden-See in Zusammenhang bringen könnten.

Beiträge zum Vorkommen von *Tringa stagnatilis* BECHST. Zwischen Kiskőrös und Soltvadkert, am Ufer des Nagy Büdös-Teiches sah ich am 27. Juli 1935 sieben Exemplare des *Tringa stagnatilis* Bechst. (Zur selben Zeit sah angeblich mein Reisegefährte LADISLAUS CSERBA 11 Stück). Die Vögel wateten vom Ufer etwa 1—2 Meter entfernt im Wasser als die ebenfalls anwesenden *Tringa t. totanus* L. und *Philomachus pugnax* L., die Bedeutung des langen Fusses, respektive der Länge des auch ober dem Knie blossen Teiles demonstrierend. Beim Auffliegen liessen sie auch teilweise ihre Stimme hören. Am anderen Tage sahen wie wieder 5—6 Exemplare. Nördlich von Püspökladány, am unteren Ende des Hortobágy fand ich am 26. Mai 1940 auf einem zum Brüten geeigneten Gebiete sogar auf zwei Stellen je 1 Exemplar, das eine schrie und kreiste über mir. Am nächsten Tage sah ich wiederholt 3 Exemplare (2+1), aber anderswo, als die vorherigen; die „zweier“ Exemplare von diesen flogen zusammen paarweise kreisend und schreiend, während das dritte Exemplar sich zeitweise zu ihnen gesellte. Auf Grund dieser Beobachtung vermute ich ihr Brüten (vergl. NIKOLAUS UDVARDY: „Das Vogelleben von Hortobágy“, Tisia, V, 1941, p. 151.). Auf Állampuszta (Com. Pest) sah ich am 30. Juni 1940 2 Stück. In Pusztaszakállas (zwischen Törökszentmiklós und Fegyvernek) sah ich mit meinem Freunde GEORG LELOVICH am 19. Mai 1941 ein (vielleicht zwei) Exemplar. Die schon von früher her bekannten Angaben über das Vorkommen auf der Grossen Tiefebene stammen beinahe alle aus dem Zwischengebiet von Donau und Theiss und eben deshalb ist das obenerwähnte Vorkommen in den Gebieten jenseits der Theiss besonders interessant.

In den letzten Jahren kamen wir in den Besitz von zahlreichen Angaben über das Vorkommen dieser Art, hauptsächlich aus drei von einander entfernten Gebieten, aus Sárszentágota (PAUL BOROS, LADISLAUS NAGY), vom Szegeder Fehértó (DR. BERETZK PETER) und aus Fehértplom (ANTON LITTAHORSZKY). Er kam am meisten im April und Anfang Mai, weiters im August zur Beobachtung.

Im Interesse der Kenntniss der Maßen der Geschlechter folgen beiliegend die Maße der 11 Exemplare (alle im Fleische gemessen):

			Länge	Flügel	Schwanz	Fus	Schnabel	Gewicht
1. ♂	Szeged-Fehértó, 1938.	IV. 24. (DR. I. PÁTKAI)	243	135	89	51	40	64 gr.
2. ♂	Fehértplom, 1938.	IV. 24. (A. LITTAHORSZKY)	253	135	60	57	42	68 gr.
3. ♂	" 1939.	IV. 19. (")	255	137	59	54	40	67 gr.
4. ♂	Szeged-Fehértó, 1939.	VIII. 25. (DR. P. BERETZK)	255	134	63	53	40	73 gr.

			Länge	Flügel	Schwanz	Fuss	Schnabel	Gewicht
5. ♀	Fehértemplom, 1938.	IV. 19. (A. LITTAHORSZKY)	255	135	60	55	41	79 gr.
6. ♀	Szeged-Fehértó, 1938.	IV. 24. (DR. I. PÁTKAI)	261	139	58	52	42	85 gr.
7. ♀	„ 1938.	V. 1. (DR. P. BERETZK)	255	139	60	49	41	75 gr.
8. ♀	Fehértemplom, 1939.	IV. 23. (A. LITTAHORSZKY)	254	134	60	55.5	42	70 gr.
9. ♀	Sárszentágota, 1939.	IV. 30. (P. BOROS)	255	142	62	52	37	80 gr.
10. sex. (?)	Fehértemplom, 1939.	IV. 30. (A. LITTAHORSZKY)	258	135	65	55.5	42	52 gr.
11. juv. (sex?)	Szeged- Fehértó, 1939.	VIII. 6. (DR. P. BERETZK)	254	138	58	50	41	72 gr.

Es zeigt sich, dass die Weibchen etwas grösser sind, was teilweise in den Maßen des Flügels, teilweise in denen des Schnabels zum Ausdruck gelangt. Die Brauchbarkeit der Maßangaben in dieser Hinsicht schwächt der verschiedene Ernährungs-Zustand besonders die Fetttanlage der Exemplare. Nach TSEN-HWANG SHAW (The Birds of Hopei Province, Zool. Sin. Ser. B. XII. F. I. Peiping, 1936, p. 401.) sind von 30 Männchen: der Flügel 135 (130—143), Schnabel 39 (35—43) mm, Gewicht 77 (58—102) gr, von 30 Weibchen: Flügel 138 (132—144). Schnabel 35 (36—41) mm, Gewicht 78 (55—120) gr; also beweist dies auch teilweise die gössere Beschaffenheit der Weibchen (bei den extremen Maßangaben zeigt sich scheinbar bei den SHAW-schen chinesischen Exemplaren eine noch schwankendere Neigung zum Fettwerden).

In Hinsicht der geschlechtlichen Grössenverhältnisse der Tringa-Arten sind unsere Kenntnisse noch ziemlich lückenhaft und deshalb ist es sehr nötig, in Erwägung ziehend die allgemeine Wichtigkeit dieser Frage für die „Limicolae“ Gruppe, auch weiterhin auf diese zu achten.

Phalaropus fulicarius L. in Siebenbürgen. Diese Art kam bisher laut der Literatur bloss dieseits des „Királyhágó“ und zwar auf der Kleinen Tiefebene (Gutor) und jenseits der Donau (Sárszentágota und Mohács) sowie auf der Grossen ungarischen Tiefebene (Szeged-Fehértó) vor. Noch am 7. Juli 1930 wurde ein Exemplar bei Kolozsvár erlegt beim „Renner-See“, welches wir, als unbekanntes Vogel, ausgestopft vor nicht langer Zeit vom Kolozsvärer Präparator HERMANN FÜLÖP erhielten, der es unserem Institute schenkte. Dieses Exemplar ist nach zeitlicher Reihenfolge das zweite aus unserer Heimat, weil es um ein Jahr dem in Mohács am 15. Oktober 1931 erlegten Exemplar zuvorkam. Auf der Etikette war keine Geschlechtsangabe, aber es war nach den geringeren Maßen beurteilt bestimmt ein ♂. Der Flügel 125, Schnabel 23 mm. Die Maße der zwei anderen Exemplaren des K. Ung. Ornith. Institutes sind: Gutor, vom 23. Juli 1904, Flügel 137, Schnabel 24 mm., und „♀“, Mohács, vom 15. Oktober 1931., Flügel 133, Schnabel 24 mm.

Das Kolozsvärer ♀ Exemplar ist schon teilweise in seinem grauen Herbstkleide, die Federn des rötlichen Hochzeitskleides am Halse, auf der Brust, am Bauche und auf den unteren Schwanzdeckfedern sind noch teilweise vorhanden; das Gutorer Exemplar befindet sich fast ganz im Hochzeitskleide, aber oben und unten zeigt sich auch schon das Winterkleid, das Mohács-Exemplar hat Winterkleidung.

Brutfleckige Lachseeschwalbe. DR. PETER BERETZK sandte uns am 29. Juni 1941 vom Szegeder Fehértó ein Weibchen der *Gelochelidon n. nilotica* GM. auf deren Bauche ich einen Brutfleck und den Oviduct auffallend aufgedunsen vorfand. Wahrscheinlich befand es sich schon nach der Eiablage. Von einer Brut ihrerseits in Ungarn besteht seit 1907 keine Nachricht. Hinsichtlich ihrer Nistzeit bemerke ich noch, dass diese Art und *Sterna h. hirundo* L. in Kleinasien am Abuliond-See (Brussavilajet) noch am 19. August 1936 flügge Jungen fütterte.

Das neuere Vorkommen von *Buteo b. vulpinus* Glog. Das Vorkommen von *Buteo buteo vulpinus* Glog. in der ungarischen Ornis ist noch sehr unklar. Die Hauptursache dessen ist die grosse Unsicherheit, welche bezüglich der bei uns Betracht kommenden Bussardarten herrschte. Nach dem heutigen Stande unserer Kenntnisse gehören die in unserer Literatur bisher unter dem Namen: *Buteo menetriesi* BOGD., *B. b. anceps* BREHM., *B. b. zimmermannae* EHMCKE angeführten Exemplare — wahrscheinlich alle — zu der *B. b. vulpinus* GLOG.-Form. Das Brutgebiet des letzteren (Ostschweden, Finnland, die Baltischen-Staaten, Polen, Rumänien, Bulgarien, nach Osten zu bis zum Jenissei, Altai und Turkestan, vergl.: HARTERT—STEINBACHER: Vögel der pal. Fauna, Ergänzungsband, 1938) umgibt beinahe halbkreisförmig unser Faunengebiet (gerade gegen Nordost und Osten zu!) und deshalb ist es auffallend, dass er so selten bei uns vorkommt. Aber dasselbe ist auch auf Ostpreussen gültig, das mit den Brutgebieten benachbart ist, was aus dem Werke von TISCHLER ersichtlich ist (Die Vögel Ostpreussens und seiner Nachbargebiete, Königsberg und Berlin, 1941, p. 633—635.) laut welchen insgesamt „nur“ 23 Exemplare bekannt sind und davon fallen 13 auf die östlichen Teile, was TISCHLER damit erklärt, dass die Zugstrasse dieser Form eher gegen Süden und Südwest zu sich richtet. Wenn wir das frühere Vorkommen in unserem Faunengebiet in Erwägung ziehen, so fallen auf den siebenbürgischen Teil mehrere, als anderswo und so können wir auch auf eine vereinzelt Einsickerung aus den unmittelbar benachbarten rumänischen und bulgarischen Brutgebieten denken. Auch wird das sichere Feststellen dieser Art auch dadurch erschwert, dass auf dem Grenzgebiete des *Buteo b. buteo* L. auch Übergangs-Exemplare vorkommen.

Neuestens erlegte **GEORG V. LELOVICH** bei **Fegyvernek**, in **Pusztaszakállas** (Kom. Szolnok) ein Männchen, welches ein typischer *B. b. vulpinus* GLOG. ist, was auch seine auffallend kleine Gestalt verrät. Seine Maße sind : 470, 341, 196, 69, 19 mm., Gewicht 677 gr. In der Färbung der Schwanzfedern ist die rote Farbe von ziemlich geringer Ausbreitung, auffallend ist auf der Schwanzfederwurzel der breite weisse Streifen.